

NYA

BOTANISKA NOTISER

UTGIFNE AF

N:o 11.

E. J. ANDERSSON.

November.

1851.

INNEHÅLL: ORIG.-AFH.: A. F. HOLMGREN: Ombergs Phanerogamer och Ormbunkar. GOLDKUHL och WESTERLUND: Vandring i Smålands Högtrakter, sommaren 1851. — STRÖDDA UNDERR.: BJURZONS Svenska Foderväxter, Häft. 1. Om Botaniska Notiser för nästkommande år.

Original-Afhandlingar.

1. *Ombergs Phanerogamer och Ormbunkar, upptecknade af A. F. Holmgren.*

(Forts fr. p. 187.)

Då det emedlertid är svårt att bestämma gränssorna för det område, med hvilket en vextförteckning öfver Omberg har att befatta sig, med afseende på det inflytande, som sjelfva berget utöfvar på den omkringliggande traktens vegetation, så har förf., för att ej göra detta område alltför inskränkt, ansett sig dit böra räkna utom det egentliga berget äfven den för sin bildning och vegetation egendomliga Dagsmossen, samt af det omkringliggande landet en sträcka af omkring $\frac{1}{8}$ mil åt alla sidor, räknadt från bergets fot. Genom denna utsträckning vinner vextförteckningen ej blott tillökning i artantal, utan kommer äfven derigenom att upptaga flera sällsyntare vextalster, hvilka liksom samlat sig omkring berget.

Omberg har en längd af $1\frac{1}{8}$ mil i norr och söder och en bredd af omkring $\frac{3}{8}$ mil. Dess högsta punkt, den för sin vidsträckta utsigt bekanta och mycket besökta

Hjessan, antages ligga omkring 868 Sv. fot öfver hafvet och 573 Sv. fot öfver den närbelägna Vetterns yta. Till sin geologiska bildning består det icke af regelbundet, horisontellt ofvanpå hvarandra liggande lager af olika bergarter, utan dess hufvudmassa utgöres af ett urberg, på hvars sidor de yngre formationerna i smärre partier lägrat sig bredvid hvarandra. Sjelfva urberget består af Gneis och Granit under olika modificationer, ofta öfverdragna med ett tjockt lager af conglomerat. Ett mindre lager af Sandsten visar sig vid Elfvarums udde, hvarifrån åt norr vidtager ett annat vidsträcktare lager af Lerskiffer, som från 16 till 18 fots höjd småningom stiger ända till 180 fot och i samma mån antager en lösare natur, så att det längst åt norr utgöres af en lös mylla, hvar- efter det upphör under Vestra Väggars urklippor, men åter visar sig på några ställen, der icke urbergets branter stupa rätt ned i sjön. Vid bergets norra ända, der Borghamns kalkstensbrott är beläget, begynner ett lager af kalk, som sedan sträcker sig öfver hela den omkringliggande trakten. Ett tunnare lager häraf tyckes äfven vara utbredt öfver en stor del af sjelfva berget, åtminstone åt sidorna. Dess tillvaro bevisas bäst af de talrika bäckar, som nedlöpa från bergets höjder. Dessa bäckar få nemligen genom den kalk (bleke) de medföra och som afsätter sig på hvarje föremål den påträffar, ett högst eget hvitaktigt utseende, hvilket gifvit anledning till benämningen Hvitlersbäcken åt den i detta afseende mest utmärkta, som nedströmmar utför Mullskräerna. Äfven höst- och vårflöden lemna, dels på urbergets klippväggar, dels i fördjupningarna deremellan, sådan kalk, den de ofvanifrån medfört. Serdeles på bergets östra sida visar sig en god tillgång på kalk.

Med undantag af den obetydliga sluttning, som utgör bergets egentliga fot, höjer det sig i allmänhet tvärt, ingenstädes långsamt sluttande öfver det omkringliggande låglandet och bildar åt alla sidor mer eller mindre branta väggar, hvilka i synnerhet åt sjösidan antaga en vild och storartad natur. Det är i dessa branter, som de flesta för sjelfva berget egendomliga vexter träffas. Det öfriga af berget intages af skog samt åt södra ändan af några

vackra änggrupper, men som dessa sednare äro af ungefär samma beskaffenhet, som dem man träffar nedanför berget och dessa åter olika med den öfriga omkringliggande trakten och Dagsmossen, så kan man betrakta lokalen i fem genom sin beskaffenhet och vegetation naturligt skiljda delar, nemligen bergets klippor eller branter, dess skog, ängarna, det omkringliggande landet med bergets fot och Dagsmossen.

Ombergs *klippor* äro åt sjösidan, räknadt från norra ändan: Borgsudde, Svartbergen, Getryggen, Anudden, Tittebergen, Måkebergen, Vestra Väggar, Skräerna, Grytsbergen och Rödgaavel, hvilka alla med ett gemensamt namn kallas Sjöbergen; af landsidan räknas blott Alvastrabranten vid södra ändan och Blankebergen åt nordöstra sidan hit, emedan den öfriga delen, såsom beväxt med skog och vanligen ej företeende några nakna klippor, bibehåller ungefär samma vegetation som skogen. Bland de här uppräknade äro Borgsudde, Vestra Väggar med Skräerna, Rödgaavel och Alvastrabranten de mest utmärkta och de öfriga äro jemnförelsevis af mindre betydelse.

Borgsudde med de åt söder närmast tillstötande bergen är något olika de öfriga och såsom mera skogbevext och utmärkt genom fuktiga bergsskrefvor och grottbildningar, mossornas egentliga stamhåll. Här vaxa *Hypnum purum*, *tamariscinum*, *alopecurum*, *moniliforme*, *incurvatum* (Schrad.), *loreum*, *molluscum* och, högre upp åt skogen, *rugosum* och *lutescens*. Vidare *Neckera crispa*, *Leskea chrysea* (J. Ångstr.), *complanata* (flagellifera), *Automodon nervosus* (Hüb.), *Mnium rostratum* uppåt skogen, *Bryum pseudotriquetrum*, *julaceum*, *Timmia austriaca*, *Bartramia Halleriana*, *Oederi*, *Meesia uliginosa*, *Encalypta streptocarpa*, *ciliata*, *Grimmia funalis*, *Trichostomum flexicaule* och *rigidulum*, *Dicranum Bruntoni* (Hook. och Tayl.), *gracilescens* och *pellucidum*, *Didymodon capillaceum*, *inclinatum* och *longirostre*, *Weissia acuta*, *Gymnostomum rupestre*, *Scapania æquiloba*, *Jungermaunia nana*, *Mastigobryum trilobatum* m. fl. I de öfre skogbevexta klipporna träffar man äfven här *Peltigera arctica*.

Det märkvärdigaste af Sjöbergen är dock Vestra Väggar med de tillstötande Skräerna. Öfverst resa sig

här urbergets klippor med vanligen lodräta väggar. I dessa torra klippor vaxa *Artemisia campestris*, *Scabiosa Columbaria*, *Asperula tinctoria*, *Clinopodium*, *Origanum*, *Torilis*, *Hypericum perforatum*, *Geranium sanguineum*, *Sedum Telephium*, *Scleranthusarterna*, *Poa compressa*, *Phleum phalaroides* m. fl. Dessa äro tillsammans med flera andra de vexter, som karakterisera bergets urklippor i allmänhet. Vid foten af denna klippvägg, der Granar, Aspar, Lindar, Rönнар m. fl. träd och buskar bidraga att underhålla en ständig skugga och fuktighet, samt bland de hopar af stenar, som nedrasat från klippan, vaxa: *Senecio silvaticus*, *Lactuca*, *Myosotis silvatica*, *Geranium lucidum*, *Mercurialis*, *Triticum caninum*, *Poa nemoralis*, *Hypnum purum*, *tamariscinum*, *loreum*, *Plagiochila asplenoides*, samt mera sparsamt *Festuca gigantea* och *Melica uniflora*. Men ännu längre ned finner man ett lager af lösare mylla, bevest med talrika träd och buskar, såsom Granar, Aplar, Oxlar, Hasselbuskar, *Lonicera*, *Ribes alpinum* och mera sparsamt *Viburnum* och *Cornus sanguinea*. Det är här man träffar den frodigaste vegetationen, i synnerhet vid de fåror efter höst- och vårflöden, som äro karakteristiska för sjöbergen. Den för sådana ställen utmärkande vegetationen utgöres af *Scrophularia nodosa*, *Vicia silvatica*, *Laserpitium*, *Orobus vernus* och *niger*, *Actæa spicata*, *Daphne*, *Epipactis media*, *Schedonorus asper*, *Astragalus* m. fl. De flesta af dessa vexter träffas på likartade lokaler i alla sjöbergen. Egendomliga för Vestra Väggar äro: *Hieracium cymosum*, *Epipactis latifolia*, *Vicia pisiformis* och *Lathyrus silvestris*, hvilka sistnämnda äfvensom *Vicia silvatica* och *Astragalus* ända sent inpå hösten med sina blommor pryda de träd och buskar, i hvilka de slingra sig. Bland de nedrasade stenarna vexer närmare stranden *Hypericum hirsutum* och i skiffermyllan äfven helst nedåt stranden *Erysimum hieracifolium*. Det är äfven i Vestra Väggar, i en afsatts af den majestätiska klippväggen, som *Hedera Helix* visar sig, om icke så vidt utbredd, som på åtskilliga andra ställen i bergen, dock i sin största skönhet. Med en stam af omkring 3 tum i diameter tränger den sig här upp emellan klippans sprickor och utsänder talrika grenar, hvilka med en ständig

grönska bekläda bergväggen. Men öfverst på afsattsen bildas en hög buske af dess upprättstående med smala, oflikade blad försedda grenar, hvilka äro bestämda att sent på hösten, i slutet af September och början af October, bära talrika blommor. — Förmodligen af okunnighet om rätta blomningstiden har man ända hittills antagit att Murgrönan aldrig blommor på Omberg. — Genom denna framställning af Vestra Väggars natur är med det samma äfven af de öfriga sjöbergens det väsendtligaste angifvet. [Hvad Skräerna beträffar, så hysa de i sin lösa mylla (Mullskräerna), på de ställen nemligen, der denna sammanhålles af några träd eller buskar och derigenom hindras från att rasa, ungefär samma vegetation, som Vestra Väggars nedre afdelning, hvilken egentligen här af blott är en fortsättning,] fastän den under skydd af den väldiga urklippan der antagit en yppigare natur. *Daphne* och *Taxus* hafva i Skräerna sitt centrum. Längre åt söder, der lagret är fastare, utmärkes det af talrika vattendrag, vid hvilka man finner *Eupatorium cannabinum*, *Mercurialis*, *Allium ursinum*, *Carex ornithopoda* och *remota*. På höjden träffas sparsamt *Dentaria bulbifera* och *Carex silvatica*. Vid stranden vexa, bland *Alnus incana*, *Stachys silvatica*, *Scrophularia*, *Actæa*, *Aquilegia* etc. I motsats mot de nu omtalda bergen har Rödgaflvel sin förnämsta vegetation ofvanpå de högsta klipporna. Det stupar nemligen med en enda lodrätt klippvägg rätt ned i sjön. Dess södra del har genom *Allium ursinum*, *Carex silvatica*, *Brachypodium pinnatum* och *silvaticum*, *Schedonorus asper*, *Melica uniflora* och *Taxus* likhet både med Vestra Väggar och Skräerna. Egendomliga för dess norra något sterilare afdelning äro: *Filago minima* och *Oxytropis pilosa*, samt *Grimmia ovata* (*affinis*), *Lejeunia calcarea* och den med Alvastra branter gemensamma *Weissia verticillata*. Alvastra branter likna närmast Vestra Väggars öfre afdelning; men utom en eller annan Alm eller Ask, uppträder äfven här Boken, som med sin lummiga och stolta krona, höjd öfver den nedanför vexande granskogen, ger åt de nakna klipporna ett eget och storartadt utseende. Utom den för urbergets branter vanliga vegetationen finnas här *Allium Scorodoprasum*, *Setaria viridis* och en

rikare tillgång på *Draba muralis* och *Melica ciliata*, allsammans öfverst på branten. Längre ned vaxa *Hypnum tenellum*, *Anomodon curtispendus*, *nervosus* och *Weissia verticillata* och i Bokarnas skugga *Corydalis*. För öfrigt kan anmärkas att bland alla bergen Grytsbergen, mellan Stocklycke och Elfvarums udde, äro de sterilaste och att Blankebergen icke hysa någon egendomlig vext.

Bergets skog ofvanför dessa klippor är i allmänhet mera jemn, endast med några få betydligare höjder, bland hvilka Hjessan åt södra ändan och Marbergen, midtför Elfvarumsviken, äro de förnämsta. Sjelfva skogen utgöres af Gran och några spridda Ekar, som dock mera närma sig åt bergets sidor. Den är ganska fattig på vexter och erbjuder i allmänhet för botanisten ingenting af värde. Det är endast om våren, som den kan förtjena en större uppmärksamhet. Den för Östergöthland sällsynta *Anemone ranunculoides* förekommer nemligen här om möjligt allmännare än sina samarter *A. nemorosa* och *Hepatica*. Dessa, bildande talrika grupper bredvid hvarandra, fylla den eljest dystra skogen med ett mildt behag. Utom dessa är *Pyrola uniflora* den för skogen mest karaktäristiska vext. Olika trakter utmärkas för öfrigt af *Cardamine impatiens*, *Monotropa Hypopithys* var. *glabra*, *Neottia nidus avis*, samt sjelfva skogskanten af *Sanicula europæa*. Åt sjökanten förekomma sparsamt *Dentaria bulbifera* och *Buxbaumia indusiata* (på murkna stubbar). Utmärkande för denna del af berget äro äfven en mängd kärr och vattenhål, såsom Surmossen, Hålmossen, Långbergs- och Marbergs-kärren, Oxsumparna, Ragvalds- och Tralli-brunn m. fl., hvilka dock i afseende på vegetationen äro hvarandra ganska olika. Så t. ex. utmärkes Surmossen genom *Menyanthes*, *Malaxis monophyllos*, *Carex flava* och *limosa* samt *Splachnum vasculosum*; Marbergskärret genom *Hieracium paludosum*, *Calla*, *Sparganium minimum* och *Hypnum cuspidatum*; Oxsumparna genom *Vaccinium uliginosum*, *Ledum*, *Andromeda* och *Sphagnum*; kärren ofvan Vestra Väggar af *Carex stricta*, *elongata* och *Fontinalis antipyretica* o. s. v. Gemensam för dem alla är en smalbladig form af *Callitriche verna*. De talrika bäckar, som här finnas, äro i vegetativt hänseende föga anmärknings-

värda och utmärkas alla genom *Hypnum molluscum* och *commutatum*. Vid en bäck nedanför Marbergen vaxa, utom de nämnda, *Mnium rostratum* och *serratum*, *Meesia uliginosa*, *Trichocolea Tomentella* och *Preissia commutata* etc. Vid Stocklyckebacken, som dock ej egentligen tillhör skogen, vaxa *Valeriana sambucifolia*, *Epilobium parviflorum* och *roseum*.

Bland *ängarna* utmärka sig i synnerhet Høje, Stocklycke och Väfversunda ängar genom en egendomlig beskaffenhet och vegetation. Serdeles öfverraskande är anblicken af Høje vackra ängar, då man förut vandrat genom den dystra skogen eller af Stocklycke ängar, sedan man förut utmed sjöstranden färdats förbi de ödsliga Grytsbergen. En leende tafra upprullas här för åskådarens blickar. Lundar af höga lummiga Bokar, spridda Ekar, Lindar, Almar, Aspar, Oxlar, Rönнар och Hasselbuskar etc., i hvilkas skugga en yppig och vexlande vegetation frodas, utmärka dessa ängar och omkring allt detta sluter skogen en mörkare ram af dystert allvar. Undersöker man närmare dessa ängar, så finner man dem vara hvarandra temligen lika. De äro alla mer eller mindre sluttande och genomskurna af vattendrag, som vanligen i deras nedre kant bilda svällande kalkkärr. Betraktar man hvarje änggrupp för sig, så återfinner man i hvardera samma beskaffenhet och vegetation. I ängarna nedanför berget, der Boken saknas och träd i allmänhet mindre förekomma, ersättes denna brist genom en rikare tillgång på Hasselbuskar, *Cornus sanguinea* samt *Rhamnus-* och *Cratægus-*arterna. Bland dessa träd och buskar utgöres den utmärkande vegetationen af *Campanula Trachelium* och *latifolia*, *Laserpitium*, *Anthyllis*, *Astragalus*, *Vicia silvatica* och *tenuifolia*, *Listera ovata*, *Convallaria majalis* och *multiflora*, *Carex montana*, *capillaris* och någon gång *silvatica* m. fl. Omkring vattendragen vaxa *Hieracium paludosum* och *Orchis maculata* m. fl. De uppsvällda kalkkärren utmärkas af *Pinguicula vulgaris*, *Epipactis palustris*, *Ophrys myodes*, *Herminium Monorchis*, *Schoenus ferrugineus*, *Carex speirostachya*, *fulva*, *flava* m. fl. Det är i sådana kalkkärr som man träffar *Bartsia alpina* och *Gymnadenia odoratissima*. Mer eller mindre likhet med

dessa bibehålla de öfriga. Somliga utgöras endast af kalkkärr, såsom Djurkälla äng, andra åter sakna detta, såsom norra Djurledets och Borghamns ängar; men i allmänhet återfinner man härvid på likartade lokaler ungefär samma vegetation.

Det närmast omkringliggande landet med bergets fot består till det mesta af lågländta ängs- och betesmarker samt åkrar. Åt södra ändan befinna sig närmast berget Alvastra och Vestra Djurledets backar, än prydda med herrliga lundar af Bok och Ek, än mera öppna, samt i allmänhet beväxta med *Hieracium Pilosella* och *glomeratum*, båda under olika former, jemnte *Artemisia campestris*, *Scabiosa Columbaria*, *Melampyrum arvense*, *Torilis Anthriscus*, *Trifolium arvense* och *procumbens*, *Holcus lanatus*, *Avena elatior* m. fl. På åkrar i denna trakt träffas bland annat *Sherardia*, *Anagallis*, *Papaver Argemone*, *Rhoeas* och *somniferum*, *Neslia paniculata*, *Setaria viridis*, och vid Alvastra ruiner *Onopordon Acanthium* och *Echinopspermum Lappula*. Längre ned utgöres trakten förnämligast af gräsrika ängsmarker, i vegetativt hänseende föröfrigt föga utmärkta. I närheten af Broby bro märkas dock *Androsace septentrionalis* och *Salix hastata*, samt *Carex paniculata* vid Dagsmossens afloppsdike, som vidare nedåt Vettern prydes af omväxlande grupper utaf *Mentha sativa* och *Ranunculus Lingua*, omväxlande med *Potamogeton natans*, *Sparganium simplex* och *minimum*, *Butomus umbellatus* m. fl. Kanterna äro oftast talrikt beväxta med *Valeriana officinalis*. I backar vid södra Djurledet nära inpå berget finnas *Morus* och *Larix* planterade. Häremellan och Norra Djurledet lemna Dagsmossen emellan sig och berget blott en smal remsa, beväxt med *Cirsium acaule*, samt här och der *Carlina*, *Aquilegia*, *Lithospermum officinale* och vid dikena *Epilobium parviflorum*, *Spargania*, *Blysmus* m. fl. Omkring Norra Djurledet hafva alla de i vextförteckningen upptagna *Rumices* samlat sig och vaxa nästan bredvid hvarandra. I bäckarna häromkring träffas *Glyceria plicata*, *Sparganium ramosum* m. fl. Vid Väfversunda finnes en utmärkt, glattare form af *Mentha silvestris* och i vattenhål *Potamogeton compressus*, *crispus*, *Chara flexilis* m. fl. Trakten

mellan Norra Djurledet utgöres af fuktiga betesmarker, bevesta med *Salices*, *Prunus spinosa*, *Rhamnus*- och *Cratægus*-arterna o. s. v. Närmast berget träffas här *Hieracium Pilosella* och *glomeratum*, *Gentiana Amarella* var. *lingulata*, *Bartramia calcarea*, *Splachnum ampullaceum* m. fl. Kring Borghamn finnas flera kärr och vattendiken, hvarest man träffar *Iris Pseud-Acorus*, *Utriculariæ*, *Chara aspera*, samt *Carex stricta*, *Potamogeton natans*, *gramineus*, *marinus* m. fl.

Dagsmossen företer genom sin vidd och sin bildning en ganska mångskiftande vegetation och kan betraktas i flera till sin beskaffenhet olika delar. Åt norra kanten är den egentliga *mossen* belägen och är till sin form nästan rund, samt bevest med *Ledum palustre*, en och annan buske af *Pinus silvestris* och *Betula glutinosa*, mellan hvilka vegetationen utgöres af *Calluna*, *Empetrum*, *Andromeda*, *Vaccinium uliginosum* och *Oxycoccus*, *Rubus Chamæmorus*, *Eriophora* och vid vattenhål *Utriculariæ*, *Drosera rotundifolia* och *longifolia*, *Scheuchzeria* samt öfverallt *Sphagnum acutifolium*. Omkring dess södra halfperiferi sluter sig ett bälte af Tallskog, som nått sin största höjd vid Holmen, men är vidsträcktast i sydvest och innehåller *Rubus Chamæmorus*, *Vaccinia* m. fl. I söder om detta bälte utbreder sig en sträcka af magra betesmarker, öfverallt bevesta med *Myrica Gale* och *Juniperus*. Åt sydvest från *mossen* träffar man i en gles och tufvig Tallskog *Orchis angustifolia*, *Cladium Mariscus* och *Carex pulicaris* m. fl. Åt nordvestra kanten utgöres *Dagsmossen* af ett öppet kärr med *Eriophora*, *Rhynchospora alba*, *Schoenus ferrugineus*, *Carex filiformis*, *vulgaris*, *limosa*, *chordorrhiza*, samt här och der *pauciflora* och *irrigua* jemnte *Epipactis palustris*, *Ophrys* och *Orchis incarnata*, hvilken här i hvita blommor pryder hela sträckor. Här vidtager en sträcka af tufvig kärrmark, bevest med talrika buskar af *Viburnum* och *Rhamni*, föröfrigt af föga betydenhet. Men ännu längre åt nordost, der genom *Dagsmossens* uppodling en yngre vegetation synes uppträda och utbreda sig, finner man *Melilotus arvensis*, *Rumex maritimus*, *Ribes nigrum*, *Polygonum Persicaria*, *Lepidium campestre* m. fl. samt här och der *Anagallis arvensis*.

Utmed stranden af Tåkern, som gränsar härintill, bildas af Phragmites i förening med Equisetum fluviatile och Scirpus lacustris en hög och tät skog, som undanskymmer all annan vegetation. Men om man gör sig mödan att bana sig väg genom denna täta häck, der man tillika vid hvarje steg hotas att sjunka ned i den lösa vallen, så finner man derinne *Mentha sativa*, *Lycopus europæus*, *Ranunculus Lingua*, *Oenanthe Phellandrium*, *Sparganium simplex*, *Typha latifolia* och *angustifolia*, *Iris* och sparsamt *Cicuta virosa* och *Hippuris vulgaris*. Innanför detta bälte finner man omkring Holmen en frodig vegetation af *Calamagrostis* och *Chamænerion* samt dessutom *Polygonum mite*, *Blitum rubrum* och *Scirpus acicularis*. Föröfrigt må anmärkas att Dagsmossen i alla riktningar genomkorsas af vattendiken, i hvilka man finner *Carex Pseudo-Cyperus*, *Spargania*, *Comarum* etc. Det är just genom dessa diken, som Dagsmossen alltmera förlorar sin ursprungliga natur och vegetationen i följe deraf omgestaltas.

Slutligen må anmärkas att de af John Bohman, såsom tillhörande Omberg, upptagne vexter, hvilka förf. ej kunnat återfinna, i vextförteckningen upptagas med eller utan nummer alltestersom förf. anser det sannolikt att de numera här förekomma eller ej. Vextförteckningen är uppställd efter Prof. Fries' *Summa Vegetabilium Scandinaviæ*.

DICOTYLEDONEAE.

Ser. I. Corolliflorae.

Cl. I. Seminiflorae.

Fam. 1. Synanthereae.

1. *Bidens cernua* L. på flera ställen i och omkring Dagsmossen, t. ex. vid aflopps diket.
2. — *tripartita* L. flerst., t. ex. Norra Djurledet; Höje; Stocklycke.
3. *Chrysanthemum Leucanthemum* L. allmän.
4. *Matricaria inodora* L. a.

5. *Matricaria Chamomilla* L. Stocklycke; Alvastra.
6. *Anthemis arvensis* L. a.
7. *Achillæa Millefolium* L. a.
8. *Tanacetum vulgare* L. Alvastra väderqvarn.
9. *Artemisia Absinthium* L. temligen allmän.
10. — *vulgaris* L. a.
11. — *campestris* L. t. a.
12. *Senecio silvaticus* L. här och der i sjöbergen, t. ex. Vestra Väggar och Måkebergen.
13. — *vulgaris* L. a.
14. *Gnaphalium uliginosum* L. omkring Alvastra, Vestra Djurledet, Broby etc.
15. — *silvaticum* L. flerstädes i skogen, mest omkring Swartzwald.
16. *Antennaria dioica* Gärtn. a.
17. *Filago montana* L. ymnig omkring Vestra Djurledet åt sjösidan, samt närmare landsvägen.
18. — *minima* Fr. ofvanför Rödgaflvel närmare Vestra Djurledet.
19. *Inula salicina* L. fukt. ängar nedanför Alvastra; Väfversunda ängar, ymnigast n. o. om kyrkan.
20. *Erigeron acris* L. t. a.
21. *Solidago Virgaurea* L. allmän i sjöbergen.
22. *Eupatorium cannabinum* L. Elfvarumsviken vid sjöstranden. Går derifrån i spridda exemplar uppåt Germundsstall.
23. *Petasites vulgaris* Desf. Höje trädgård.
24. *Tussilago Farfara* L. a.
25. *Centaurea Scabiosa* L. a.
26. — *Jacea* L. a.
27. — *Cyanus* L. a.
28. *Serratula tinctoria* L. omkring Broby bro; nedom Alvastra; Väfversunda; östra bergsfoten etc.
29. *Carlina vulgaris* L. här och der i bergets sluttningar åt alla sidor, men ingenstädes ymnig.
30. *Onopordon Acanthium* L. Alvastra och V. Djurledet; på sistnämnde ställe ytterst sparsamt.
31. *Carduus crispus* L. Norra Djurledet; Alvastra m. fl. st.
32. *Cirsium lanceolatum* Scop. a.
33. — *palustre* Scop. a.

34. *Cirsium arvense* Scop. a.
 35. — *heterophyllum* Scop. Väfversunda ängar sparsamt.
 36. — *acaule* All. a.
 37. *Lappa minor* DC. t. a.
 38. *Sonchus arvensis* L. a.
 39. — *oleraceus* L. t. a.
 40. — *asper* Vill. t. a.
 41. *Lactuca muralis* Don. a.
 42. *Lapsana communis* L. a.
 43. *Tragopogon pratensis* L. Alvastra; Vestra Djurledet; östra bergsfoten; Borghamn etc.
 44. *Scorzonera humilis* L. a.
 45. *Crepis tectorum* L. a.
 46. *Hieracium Pilosella* L. a.
 Anmärkningsvärda former äro: a) en med stängel och stolonier mycket utdragna, de sednare vanligen blombärande; förekommer der vegetationen i allmänhet är frodigare, såsom i Höje ängar, vid Swartzwald etc; b) en fin och spenslig form med små blomkorgar och något utdragna stolonier, samt stängeln oftast långt ned, delad i två eller flera enblomstriga blomskäft; vexer på för solen utsatta ställen, i synnerhet åt bergets södra sida, såsom på backarna vid Alvastra och Södra Djurledet etc.
47. — *Auricula* L. a. varierar en- och flerblomstrig.
 48. — *glomeratum* Fr. temligen allmän, i synnerhet i bergets nedre sluttningar och vid dess fot. Förekommer under många former och ymnigast omkring Alvastra och utmed bergets östra sida.
 49. — *cymosum* Fr. i en äng vid Borghamn t. ymnig, samt i V. Väggar nedåt sjöstranden.
 50. — *pallidum* Fr. flerst. i klipporna, t. ex. Alvastra Branter; Vestra Väggar, Måkebergen etc.
 51. — *murorum* L. t. a. under många former, ymnigast i ängar vid Höje.
 52. — *cæsius* Fr. t. a.
 53. — *vulgatum* Fr. t. ex. Höje; Väfversunda ängar.
 54. — *paludosum* L. a.

55. *Hieracium tridentatum* Fr. förekommer sparsamt vid Elfvarumsviken temligen högt upp från stranden och på Borgsudden.
56. — *gothicum* Fr. i sjöbergen, ymnigast och mest typisk mellan Anudden och Borgsudden.
Obs. Tvänne märkvärdiga och dubiösa former, som likväl mest tyckas närma sig till *H. gothicum* Fr. S. V. Sc. förekomma i Mullskräerna: den ena en vek, bredbladig skuggform, liknande *H. tridentatum*, vexer vid från höjden nedlöpande vattendrag; den andra på soliga ställen i skiffermyllan fåblomstrig, styf och särdeles utmärkt genom sitt helt gula stift.
57. — *umbellatum* L. t. a. En för sin sträfhhet utmärkt form af denna art vexer bredvid landsvägen vid Alvastra smedja.
58. *Intybus præmorsus* Fr. a.
59. *Taraxacum officinale* Weber. a.
60. *Leontodon hispidum* L. t. a.
61. — *autumnale* L. a.
62. *Hypochæris maculata* L. t. a.

Fam. 2. Dipsaceae Juss.

63. *Knautia arvensis* Coult. a.
64. *Scabiosa Columbaria* L. Charlottenborg; Alvastra ymnig; förekommer i spridda exemplar utmed sjösidan till Borghamn, der den är ymnig.
65. *Succisa pratensis* Moench. a.

Fam. 3. Valerianeae Fr.

66. *Viburnum Opulus* L. flerst. t. ex. Stocklyckeängen; Vestra Väggar; Alvastra qvarn; ymnigast i Väfversunda ängar.
Sambucus nigra L. Väfversunda by.
67. *Valeriana officinalis* L. flerst. utmed bergets fot, från Borghamn till Alvastra qvarn.
68. — *sambucifolia* Mik. vid Stocklyckebacken; Vestra Djurledet vid sjöstranden; Borghamn; Hofvånäset.

Fam. 4. Rubiaceae Juss.

69. *Galium boreale* L. a.
 Obs. *Galium silvestre*, som af J. Bohman upptages såsom vexande på Omberg, har af förf. icke kunnat upptäckas.
70. — *verum* L. a.
71. — *uliginosum* L. t. a.
72. — *palustre* L. a. Varierar mycket.
73. — *Aparine* L. a.
74. *Asperula odorata* L. vid bergets nordöstra sida nära Borghamn, samt vid V. Väggarstrand.
75. — *tinctoria* L. a. utmed bergets sidor.
76. *Sherardia arvensis* L. i en åker tätt under berget vid vägen mellan Alvastra och Vestra Djurledet, samt vid torpet Vädret, tillsammans med *Setaria viridis*.

Fam. 5. Caprifoliaceae Juss.

77. *Lonicera Xylosteum* L. t. a.
78. *Linnæa borealis* L. af förf. sedd en enda gång i närheten af Hjessan.

Cl. II. Annuliflorae.**Fam. 6. Campanulaceae** Juss.

79. *Campanula Trachelium* L. t. a.
 Obs. Germundsstall uppgifves af Bohman såsom vextställe för *C. cervicaria*, men detta är troligen ett misstag.
80. — *latifolia* L. Väfversunda ängar; Höje åt sydost.
81. — *rotundifolia* L. a.
82. — *persicifolia* L. t. a.

Fam. 7. Convolvulaceae Juss.

83. *Convolvulus arvensis* L. t. a.

Fam. 8. Boragineae Juss.

84. *Symphytum officinale* L. Svällängen vid Borghamn (enl. J. Bohman).

85. *Anchusa officinalis* L. t. a.
 86. — *arvensis* M. Bieb. t. a.
 87. *Myosotis palustris* L. a.
 88. — *lingulata* Schltz. få exemplar funna vid Borghamn.
 89. — *silvatica* Hoffm. Vestra Väggar högt upp vid foten af öfversta afsattsen.
 90. — *arvensis* L. a.
 91. — *collina* Hoffm. a.
 92. *Lithospermum officinale* L. a. utmed bergets sidor; ymnigast straxt söder om Norra Djurledet och vid Brottsledet.
 93. — *arvense* L. t. a.
 94. *Pulmonaria officinalis* L. a.
 Obs. *P. angustifolia* L. uppgifves vara funnen nära Vestra Väggar 1811 af Agrelius. Sedermera icke återfunnen.
 95. *Echium vulgare* L. Dagsmossen midt för Charlottenborg.
 96. *Cynoglossum officinale* L. t. a.
 97. *Echinopspermum Lappula* Lehm. Alvastra; Borghamn.
 98. *Asperugo procumbens* L. Höje; Erstorpaslätten; Vestra Djurledet etc.

Fam. 9. Labiatae Juss.

99. *Mentha silvestris* L. (en glattare form) vexer i qvarnbäcken vid Väfersunda.
 100. — *sativa* L. Fr. S. V. Se. mångenstädes i Dagsmossen, särdeles ymnig i aflopps diket söder om Broby bro.
 101. — *arvensis* L. t. a.
 102. *Lycopus europæus* L. flerst. t. ex. Broby bro; omkring Borghamn etc.
 103. *Origanum vulgare* L. a.
 104. *Calamintha Acinos* Moench. a.
 105. *Clinopodium vulgare* L. t. a.
 106. *Scutellaria galericulata* L. t. a.
 107. *Prunella vulgaris* a. (träffas ofta med hvita blommor i skogen.)
 108. *Glechoma hederaceum* L. a.

109. *Stachys silvatica* L. flerst. utmed Vettern, t. ex. vid Skräerna.
 110. — *palustris* L. flerst., t. ex. Alvastra; Dagsmossen; Borghamn.
 111. *Marrubium vulgare* L. Borghamn.
 112. *Galeopsis Ladanum* L. t. a.
 113. — *versicolor* Curt. flerst., t. ex. Alvastra; Väfersunda etc.
 114. — *unicolor* Fr. t. a.
 115. — *Tetrahit* F. t. a.
 116. *Lamium purpureum* L. t. a.
 117. — *intermedium* Fr. Broby bro; Elfvarum; Vestra Djurledet etc.
 118. — *amplexicaule* L. t. a.
 119. *Ajuga pyramidalis* L. t. a.

Fam. 10. Menyantheae Mart.

120. *Menyanthes trifoliata* L. a.

Cl. III. Tubiflorae.

Fam. 11. Oleineae LK.

Syringa vulgaris L. flerst. planterad.

121. *Fraxinus excelsior* L. Vestra Väggar; Marbergen; Höje; Alvastra Branter etc.

Fam. Asclepiadeae Br.

Vinca minor L. planterad vid Stocklycke.

Fam. 12. Gentianeae Juss.

122. *Gentiana campestris* L. Höje; Stocklycke etc.
 123. — *Amarella* L. a. Blommar mycket sent.
 var. *lingulata*. Stocklycke; östra bergsfoten nära Djurkälla ymnig, tidigare än hufvudformen.

Fam. 13. Solanaceae Juss.

124. *Solanum nigrum* L. Vestra Djurledet.
 125. — *Dulcamara* L. Skräerna; östra bergsfoten; Norra Djurledet; Dagsmossen etc.

126. *Hyoscyamus niger* L. Södra Djurledet; Alvastra;
Vestra Djurledet; Borghamn etc.

Fam. 14. Personatae L.

127. *Verbascum Thapsus* L. Alvastra; Vesta Väggar;
Borgsudde; östra bergsfoten etc.
128. — *nigrum* L. t. a.
129. *Scrophularia nodosa* L. t. a.
130. *Linaria vulgaris* Mill. t. a.
131. — *minor* Mill. på en åker nära Väfversunda.
132. *Veronica spicata* t. a.
133. — *officinalis* L. i skogen a.
134. — *Chamædrydys* L. a.
135. — *Beccabunga* L. t. a.
136. — *Anagallis* L. på flera ställen i Dagsmossen;
vid dess afloppsdikey; Borghamn etc.
137. — *scutellata* L. i bergets vattenhålur och kärr t. a.
138. — *serpyllifolia* L. a.
139. — *arvensis* L. backar och branter t. a.
140. — *verna* L. vanligen tillsammans med föreg. t. a.
141. — *agrestis* L. a.
142. — *hederæfolia* L. på stenar nedanföru Alvastra
branter och i åkrar deromkring etc.
143. *Limosella aquatica* L. i vattenpussar på Sjölidsvägen;
Tåkern etc.
144. *Bartsia alpina* L. Höje storäng; Charlottenborgs äng,
på båda ställena tillsammans med *Gymnadenia odoratissima*.
145. *Odontites rubra* Pers. t. a.
146. *Euphrasia officinalis* L. a.
147. *Rhinanthus major* Ehrh. t. a.
148. — *minor* Ehrh. a.
149. *Pedicularis palustris* L. a.
150. — *Sceptrum Carolinum* L. för några år sedan
funnen i Väfversunda storäng.
151. *Melampyrum arvense* L. backar omkring Alvastra
och Vesta Djurledet.
152. — *pratense* L. t. a.
153. — *silvaticum* L. a.

154. *Lathræa Squamaria* L. vid östra bergsfoten mellan Djurkälla och Vettern.

Fam. 15. Lentibulariaceae Rich.

155. *Utricularia vulgaris* L. flera ställen i Dagsmossen etc.
 156. — *intermedia* Hayn. Vesterlösa; Dagsmossen.
 157. — *minor* L. Dagsmossen; omkring Borghamn; Vesterlösa.
 158. *Pinguicula vulgaris* L. a.

Fam. 16. Primulaceae Juss.

159. *Lysimachia vulgaris* L. Norra Djurledet; Väfversunda ängar etc.
 160. — *thyrsiflora* L. på flera ställen i Dagsmossen; vid afloppsdiket etc.
 — *Nummularia* L. mellan korset och Södra Djurledet (enl. J. Bohman).
 161. *Trientalis europæa* L. Dagsmosse, i skogen; omkr. Marbergen etc.
 162. *Anagallis arvensis* L. på åkrar omkr. Alvastra; Charlottenborg; Väfversunda; åkrar i Dagsmossen.
 163. *Primula officinalis* Jacq. a.
 164. — *farinosa* L. Dagsmossen; Høje; Stocklycke etc. t. a.
 165. *Androsace septentrionalis* L. nära Broby bro på en kulle åt Alvastra till etc.

Fam. 17. Plantagineae Juss.

166. *Plantago major* L. a.
 167. — *media* L. a.
 168. — *lanceolata* L. t. a.

Ser. II. Thalamiflorae.

Cl. IV. Disciflorae.

Fam. 18. Frangulaceae Endl.

169. *Rhamnus catharticus* L. t. a. ymnigast i Väfversunda storäng.
 170. — *Frangula* L. t. a. mest nedanföör berget.

Fam. 19. Corneae Dec.

171. *Cornus sanguinea* L. här och der utmed bergets sidor; ymnig i Väfversunda ängar.

Fam. 20. Araliaceae Juss.

172. *Hedera Helix* L. Alvastra branter; Vestra Väggar; mellan de sistnämnda och Måkebergen, samt på tvenne ställen i Mullskräerna. Blommar på de tre förstnämnda ställena ymnigt.

Fam. 21. Umbelliferae.

173. *Anthriscus silvestris* Hoffm. t. a., nedomkring berget.
 174. *Torilis Anthriscus* Gmel. i bergets backar och branter t. a., äfvensom nedanför sjelfva berget.
 175. *Daucus Carota* L. landsvägs- och åkerrenar i trakten omkring Omberg.
 176. *Laserpitium latifolium* L. Höje; Vestra Väggar; Borgsudde; Väfversunda ängar etc.
 177. *Heracleum sibiricum* L. Väfversunda ängar; Höje m. fl. st.
 178. *Pastinaca sativa* L. vid uppfartsvägen till Höje; trol. der förut planterad.
 179. *Angelica silvestris* flerst. t. ex. Dagsmossen; utmed Vettern; Borghamn; östra sidan om berget etc.
 180. *Peucedanum palustre* Koch. Dagsmossen t. a. m. fl. st.
 181. *Selinum Carvifolia* L. Höje storäng; öster om berget.
 182. *Libanotis montana* All. mellan Hjessan och Vettern (enl. J. Bohman).
 183. *Aethusa Cynapium* L. flerst., t. ex. Planterhagen; Höje etc.

Fortsättn.

**2. Vandrings i Smålands Högtrakter, sommaren 1851,
af A. E. Goldkuhl och C. A. Westerlund.**

Med ett understöd (stort 60 R:dr R:gs) af Bot. Reseföreningen företogo sig undertecknade under ett par af

sistförflutna sommarmånader en vandring i Smålands Högtrakter på gränsen mellan Kalmare och Jönköpings län, för att undersöka deras vegetation. Vi vandrade båda under Juli månad, men under Aug. nödgades jag Westerland ensam fortsätta de gemensamt påbörjade undersökningarne. Man kan derföre icke vänta sig här, såsom en följd deraf, någon fullständig redovisning af de besökta ställenas vegetabilier, utan blott en, kanske föga upplysande profbit af vegetationens allmänna utseende under den tid vi observerade den.

Då man från Kalmar reser mot Jönköpings län och inkommer i Bäckabo socken börja de små löfträdsdungarne och små åkerbitarne att omvexla med stora barrskogar och hedar. I Kråksmåla socken *) blir utseendet vida lifligare, lundarne af Ek och Björk, vackra och vidsträckta samt vackra hagar presentera sig. Öfverallt häråt är dock landet mycket stenigt, med långa bergåsar, höga backar och djupa dälдер. Insjöar och gölar förekomma ofta. — Då man inkommer i Fagerhults socken blifva barrskogarne tätare och bergskullarne större. Åkerbruket är inskränkt, då bonden med så stor möda måste bryta upp jordbitarne emellan stenbällorna och han gör landet mera ödsligt genom sina svedjor, då han beröfvar bergåsarne sina skogar, af hvilka sednare han ock egentligen försörjer sig. Det gifves i allmänhet få inbjudande ställen för botanisten, som också får förgäfves genomvandra vida sträckor, till dess han här och der stöter på något bättre lottadt, som kan lemna honom något af värde. Vid Fagerhult gjordes ett par excursioner **). *Lathyrus heteroph.* var der ymnig på stenrösen i ängsbackar och hagar; *L. sylvestris* var sparsam; *Thesium* ymnig, äfvensom *Origanum*, *Torilis*, *Rosa tomentosa*, *Ribes alp.*, *Rubus saxatilis* och på bergskullar *Geranium lucidum*; *Carex filiformis* på sjöstränderna; *Pyrola minor* och *Aquilegia vulgaris*; *Leopodon autumnale* och *Arnica* allmänna. *Triabo* blef på ett par dagar den första stationen.

*) Här har Stud. V. Granlund under sommaren träffat *Anemone ranunc.* på ett par ställen, *Taxus baccata* m. fl.

**) För hvarje ställe anför jag alla de växter, som anmärktes de särskildta gångerne de besöktes.

Äfven här var *Lathyr. heteroph.* ymnig; *Cuscuta eur.* på flera växter, *Silene inflata*, *Origanum*; *Lobelia* och *Carex filif.* i Triabosjön med *Baldingera*, *Juncus supinus* och *Molinia* vid stränderna; *Campanula Trachelium* allmän, *Crataegus Oxyacantha* och *monogyna*, *Lappa major*; *Viburnum* var öfverallt temligen sparsam. *Trollius* och *Arnica* prä-
 lade i stor mängd på ängarne. *Platanth. bifolia* var allmän, men *chlorantha* söktes förgäfv. *Betula alba* och *glutinosa* allmänna, m. fl. Här voro vackra lundar med Ek, Asp, Lönn, Oxel, Rönn och Hägg. Som denna trak-
 ten ej mera egde något ovanligt fortsattes resan längre upp i Wirsrums socken till Björkmossa gästgifvaregård. —
 Wirsrums socken är ganska behaglig. Den mesta skogen består af lösträdslundar (af Ek och Björk, med Lönn, Ask, Oxel, Lind, *Pyrus Malus* b. o. d. etc.). Höga bac-
 kar, stundom bergshöjder eller långa bergsåsar, än skog-
 beväxta och än, fast mera sällan, kala, af på hvarandra hopade granitblock, omvexlande i en tät och jemn följd med djupa dalar. Höjderna äro mest beväxta af barr-
 skogar (mest Gran) och dälderna af Björk. Förekommer åter något mindre bergigt ställe, så finner man der me-
 rendels vackra Eklundar. Wirsrumsbyn ligger i en sank däld, på alla sidor omgifven af hägrande allt mer och mer stigande höjder och bergskullar. Omgifven af mad-
 ängar ligger der Wirsrums-sjön genom en å samman-
 bunden med Hjortsjön på gränsen af Jönköpings län. Härigenom går äfven en af Emåns 3:ne grenar, löpande från SV. till Ö. samt Morån. Omkring och i Wirsrums-
 sjön växte: *Potamogeton natans*, *Batrach. aqu. heteroph. & pantothrix*, *B. Petiveri*, *Menyanthes*, *Ranunculus Flam. γ)* *reptans*, *Juncus conglom. & filiformis*, *Myriophyllum spica-
 tum*, *Lathyrus heteroph.* några få exemplar, *Salix repens* med *γ)* *argentea*, *Linaria vulgaris*, *Lycopod. clavatum*, *Calla* (söder om sjön) m. fl. Vid Ekeflo växte ymnigt af *Cir-
 sium heterophyllum* och *Platanthera chlorantha*; *Lactuca muralis* i skrefvorna på ett berg med *Pyrola chlor.*, *Er-
 vum tetraspermum* (som var. med 1-6-fröig balja) och *β tenue*, *Trifolium procumbens β humile*. I en håge jemte vagen *Pulsatilla prat.*; *Torilis* och *Agrimonia* voro der-
 omkring ymniga, såväl som *Naumburgia*; *Carex muricata*,

Gymnadenia, *Viscaria vulg. flor. albis* och *Lathyrus* voro der sparsamma. Från stationen vid Björkmossa företogs utvandringar dels inåt Stenbergas socken i Jönköpings län och dels åt Wirsrums socken nedtill Holm och Tynshult. Under vandringar åt Stenbergas anmärktes vid Skärvite pappersbruk: *Cynoglossum*, *Nymphæa alba*, *Peucedanum pal. Mentha aqu.* *Lycopus*, *Cardamine prat.* Vid färgeriet var *Cuscuta* ymnig, *Agrimonia*, *Torilis* och *Humulus* allmänna på stenrösen. Af *Aconitum Cammarum* fann jag ett ex. på en bråne inåt skogen. Här var mycket Ek och Asp, men trakten det oakadt ful. Söder om Skärvite: *Polygon. lapath.*, *Valeriana off.* Emellan Skärvite och Högararp öster om vägen i en uttorkad mosse *Potentilla norvegica* ett ex. (Goldkull), *Epilobium tetragonum* ymnig, *Veronica scutell. β villosa* etc. Längre upp i en mosse vid vägen *Cardamine amara* ymnig och alldeles röd, *Lycopod. annotin.* Söder om sjön Saljen växte *Pedicularis sylvatica*, *Carex pilulifera* (som äfven förekommer flerstädes), *Daphne* ett ex., *Pyrola secunda* teml. allmän, *Sanícula*, *Gentiana campestris* (äfven flerstädes, men sparsam), *Listera ovata*, *Polygonum viviparum*. Straxt söder om Ulfarp: *Pyrola rotundifolia*, samt på en ängsbacke *Potentilla rupestris* i stor ymnighet och mycket frodig, *Turritis* sparsam. Omkring Stenbergas anmärktes *Rosa tomentosa*, *Rubus saxat.*, *Fraxinus*. *Laserpitium* och *Heracleum* äro allmänna i lundarne öfverallt; vid Björke branta hållar, stupande mot söder växte *Clinopodium*, *Lactuca mur.* flerstädes. Kring Misterhult och sjön Hjorten voro herrliga lundar, hvarefter kommo höga furuskogar till Boabyn, der åter löfskog och vackra ängar vidtogo. Vid Lundås funnos vackra Eklundar. Här antecknades *Lathyrus heteroph.* *Origanum*, *Rhamni*, *Agrimonia*, *Cirsium heterophyllum*, *Pyrus Malus* allmänna och dessutom *Dentaria* med *Centaurea Scabiosa* temligen ymnig, som annars är mycket mera sparsam än den allmänna *Jacea*. Emellan Lundås och Lilla Ånhult träffades *Sempervivum tector.* (som spridd förekommer ända från Kalmar b. o. d.), *Rosa tomentosa β moll.*, *Bidens cernua* och *tripartita*, ymniga, Lemnæ, m. fl. Vid Korparyd togs *Viscaria flor. albis* och *Melandrium pratense*. Bäckarne, som öfverallt framflyta emellan sjöar

och gölar, hysa ibland stenarne allmänt: *Lythrum*, *Glyceria fluitans*, *Pors*, *Rhamnus Frang.*, *Solanum Dulcamara*. Vid Holmskog voro *Cirsium heterophyllum* och *Trifolium medium* vanliga. — Under utflygter inom Wirsrums socken antecknades kring Björkmossa: *Scrophularia nodosa*, *Crepis præmorsa* (dessutom allmän öfverallt på ängar och i hagar), *Geum urbanum*, *Platanthera chlor.*, *Melandrium pratense*, *Agrostemma*, *Paris* m. fl. allmänna, *Turritis*, *Lathyrus sylv.* t. a., *L. heteroph.* ej sparsam på åkerrenar och kring stenrör, *Bidens tripartita*, *Pedicularis sylv.* sparsam, *Cirsium heteroph.* ymnig, *Campanula Trachelium*, *Actæa* m. fl. Norr om Björkmossa, synnerligast emellan och kring Långruda och Hagdala byar, voro stora af blott Al tätt bevuxna hagar. Omkring Misterbult söder om Wirsrums-sjön träffas *Geranium pusillum*, *Oenanthe Phellandrium* sparsam, *Batrachium pantothrix*, *Tanacetum* h. o. d. ymnig inom gärdesgårdarne, *Melandrium pratense*, *Bidens cernua* och *tripartita*, *Levisticum off.*, *Convallaria multiflora* sparsam, *Asperugo*. I lundarne söder om sjön Hjorten funnos *Vicia sylv.*, *Viola mirabilis*, *Lonicera Xylosteum* blott några buskar, *Paris*, *Daphne* blott ett exemplar, *Pyrola chlorantha* flerest. etc. Kring Aggatorp märkes en småblommig form af *Geranium sylv.*, rar, *Bidensarterna*. Emellan Tynshult och Holm: *Allium Scorodoprasum*; *Viola tricolor* α) växer häråt mycket allmän, hvaremot β) *arvensis* syntes mera sparsam.

Från Björkmossa fortsattes resan till Klöfdala (Botanisten Arrhenii födelseort) i Järeda socken. Vägen hit var mera ödslig, bergen kalare och fällorna tätare. Tall blir allt mera allmän, till slut det rådande och sedan det enda barrträdet. Ju längre man kommer åt V. från Östersjön (der skogarne närmast äro fulla af flagberg, emellan hvilka mossar och kärrdrag, och jordmånen är lerblandad mylla) förvandlar sig skogsodlen till sand, ör och jätter der Tall hälst trifves såsom i Wirsrums, Järeda och Carlstorps socknar. Inom Järeda socken går hufvudgrenen af Emån, som kommer från Jönköpings län och här tillökes af Järn, Flen, Kohl, Flocken och Stensjöarnes vatten innan den sammanstöter med de båda andra. På ljunghedarne vid Klöfdala och Järeda var *Pulsatilla*

vernalis ymnig jemte *Arctostaphylos*, *Orobus tuberosus* β *tenusifolius*, *Silene nutans* h. o. d. Kring Klöfdala, der *Jasione*, *Pulsatilla vulgaris*, *Silene nutans*, *Thesium*, *Polygon. amphibium* i ån, som från Wensjön går att förena sig med Emån, *Valeriana off.* voro allmänna, der söktes förgäfvnes *Geum hispidum*, som vi likvisst ej betvifla att finnas der. *Turritis* var sparsam. *Oxytropis camp.* växte sparsamt vid sågqvarnen nära ån, i hvilken *Osmunda* skall finnas. *Pulsatilla vulg.*, som allmänt förekom, stod i full och frisk blomma på Järeda kyrkogård den 7 Juli. *Viburnum* växte flerstädes. Vid Emåns strand växte *Angelica sylv.* (som dessutom fanns nästan öfverallt), *Valeriana off. et sambucif.* (sparsam), *Daphne* ett exemplar. Genom Slättmossa, Högruda och Skinskälle vandrades genom stora, ödsliga af bergmoraser och brånar uppfyllda barrskogar, der *Hieracium Schmidtii* växte sparsamt, *Platanthera chlorantha*, *Pyrola umbellata* och *Monotropa* ej sparsamt, *Humulus* (vid Skinskälle), *Astragalus glycyph.* vid bergsfötterna, *Lycopodia*, *Lactuca muralis*. *Linnæa*, ej observerad här söder om, var här allmän, *Pyrolæ* etc. *Orobus niger*, *Cratægus*, *Campanula Trach.* på mera bördiga ställen. Omkring Rud och i sjön derstädes *Succisa*, *Potamogeton prælongus*, *crispus* och *perfol.*, *Sparganium simplex*, *Stellaria palustris*, *Potentilla norvegica* åter ett ensamt ex. på en afbränd skog söder om Ryd. Vid Högruda växte *Potamogeton nitens* och *lucens*, *Silene nutans* sparsamt, ett ex. af *Daphne*, *Fragaria elatior* sparsamt. Emellan Järeda och Fröreda antecknades *Melampyrum cristatum* (äfvén sedd på många andra ställen), *Orchis angust.*, *Rhamnus catharticus* sparsam, *Vicia angustifolia*. Vid Wenshult, Lida, Harshult m. fl. st. var *Odontites* ymnig i åkrarne, *Rosa tomentosa* β *molissima*, *Solanum nigrum* sparsam. I och omkring Wensjön: *Lobelia*, *Veronica scutellata* β *villosa*, som äfvén är sedd flerstädes. *Prunus Padus!* Vid Lida märktes *Ribes Grossul.* *Prunus domestica* troligen förvildad. Här uppåt träffar man ofta stora *Bohve*-åkrar.

Nästa station blef Pauliströms bruk, hvarifrån gjordes utflykter till Ökna socken i Jönköpings län, norra delen af Järeda socken och åt Karlstorps skate. Vägen emel-

lan Klöfdala och Pauliström var första hälften ett stenfält på båda sidor, med några få kolstrade Tallar, qvarstoden efter en stor och vidsträckt, för några år sedan timad skogseld; den andra hälften af vägen utgjordes af löfskog, synnerligast Björk. I Pauliströms omgifningar träffades utom *Viburnum*, *Lobelia*, *Ribes rubrum*, *Papaver Rhoëas*, *Silene noctiflora* temligen ymnig, *Orchis maculata* med hvita blommor, alldeles gröna osläckade blad samt sporre mycket kortare än fruktämnet och skärmladen längre än blommorna, och *Turritis* — intet af värde. Närmare Ökna växte *Ribes rubrum*, *Valeriana samb.* ej sparsamt, *Turritis*, *Rubus cæsius* (spridd öfverallt), *Prunella floribus albis*.

Småland är i allt afseende ett både vildt och naturskönt land. Det omvexlar på det mäst kontrasta sätt. Man träffar ömsom vilda bergiga skogar och vackra löfrika lundar, vidsträckta, ödsliga ljunghedar och blomstrande ängar och deremellan klara sjöar och bäckar eller kärr, myror och mossar. Från de mest vilda och skrofliga trakter kommer man oförmodadt till de vackraste utsigter och den mest leende natur. Allmänna bergarten är som man vet gneis eller granit och på få ställen sandstensbildningar. Jordmånen är hård och skarp med mycket kullerstenar, klappur och gneis med sand. I det inre af Småland äro höjderna mera långsluttande och jordbetäckta samt dälderna vidare med en och annan mindre slätt och der och hvar hedar. — Ökna socken utgöres af tre mycket betydliga åsar, som sänka sig mot Kalmare län, der Emån börjar. Den sydligaste utgöres af det utmärkta guldberget. Kyrkan ligger på den nordligaste åsen, snart sagdt på den högsta punkten i socknen, omgifven af den herrligaste löfskog och frodiga ängar. Härifrån är ock utsigten mycket skön öfver de underliggande lundarne och dalarne, der en och annan bäck framrinner. Dessa ställen, och långt inåt Alsheda socken, äro såsom oaser i de annars ödsliga trakterna, och den sköna naturen lofvade en rikare skörd af växter, än hvad andra ställen hade lemnat.

Här var en ung skollärare C. Ad. Hultman, som under ett par tre somrar, mest på egen hand, hade roat

sig med botanik, och ur hvars samlingar af några socknens växter vi fingo notiser om några rarare här förekommande arter. Han hade tagit *Campanula latifolia* emellan Ökna och Skiere, *Adoxa* vid Öflandshult, *Chrysosplenium alternif.* vid bäckar h. o. d. (*Dracocephalum Ruyshiana* på Germansryds egor, Alsheda socken, sparsamt), *Malva moschata* vid Mjöshult, *Potentilla norvegica* vid Elmhult. — *Lathyrus heteroph.* var i hela trakten synnerligen ymnig och allmänna voro *Polygonum Hydropiper*, *viviparum* och *Convolvulus*, *Pyrola minor*, *chlorantha*, *rotundifolia*, *secunda* och *uniflora*, *Melica nutans*, *Cirsium heterophyllum*, *Goodyera*, *Marrubium*, *Carum Carvi*, *Glechoma*, *Cuscuta europæa*, *Veronica Beccabunga*, *Rosa villosa*, *Platanthera bifolia* och *chlorantha*, *Convallaria Polygonatum*, *Lychnis flos Cuculi*, m. fl. *Camelina sativa* och *Lappa major* flerst. *Ribes uva crispa* h. o. d. *Daphne* teml. allmän i kärrtrakter, *Cratægus arterna*, *Trifolium agrarium* flerst., *Melampyrum nemorosum* ymnig på ett par ställen, *Equisetum hiemale* och *Acorus* vid Skiere, *Hedera* vid Torpa, *Viola palustris* ej sparsam, *Botrychium Lunaria* sparsam vid Skumbergs backe. Under en utflygt till det höga och skogbeväxta Hultsberget togs *Monotropa* ej sparsamt, *Calluna floribus albis*, *Circæa alpina*, som äfven växer vid Skuruberg. Öfverallt här inåt är stor brist på ruderväxter, som oftast saknades, men då de funnos voro de ganska sparsamma. Äfvenså de arter, som föredraga lerbjord. — *Bokar* stodo ganska många och resliga i en hage intill kyrkan och sägas äfven finnas på flera andra ställen i socknen. *Aquilegia* växte på en kulle utanföre kyrkan. *Bandgräs* eller *Randgräs* (*Baldingera arund. β colorata*) planteras här allmänt af allmogen såsom en prydnad i trädgårdar och på grafvar. Barrskogarne utgöras af *Tall*. *Ask* och *Lind* äro allmänna löfträd. — I Öfra Åmjölkesbo ängar växte *Trifolium agrarium* sparsam, *Symphytum off.* *Herminium*, *Humulus*, och vid Nedre Åmjölkesbo *Cardamine amara*. I Gnylteån emellan Nedre Åmjölkesbo och Ekeberg: *Myriophyllum spicatum* (äfven sedd på några andra ställen). Här såg Goldkuhl den 11 Juli flera *Pyrrhulæ* i skogen. — *Convallaria Polygonatum* och *Symphytum off.* voro ej sparsamma vid Brännkulla. *Calla*

och *Rubus Chamæmorus* växte allmänt ymniga i skogskärren.

I Karlstorps skate antecknades vid Ryd: *Euphrasia gracilis*, som öfverallt var sparsam på ängsbackar, *Hieracium fallax*, *Holcus lanatus*; vid Sjögle i en mosse nära sjön Flocken: *Carex pauciflora*, *Andromeda* (allmän i kärren), *Utricularia intermedia*, de 3 *Drosera*-arterna, *Scheuchzeria*, *Trichophorum alpinum*. Vid Ulfvedal: *Eryum hirsutum* α) och β), *Pastinaca*, *Lathyrus sylvestris*. Vid Karlstorp har Mag. Deblin under sommaren tagit *Sinapis alba* i grannskapet af kyrkan, teml. ymnig. På prestgårdens egor finnes enligt berättelse omkring 12 *Bokträd*. — Emellan Karlstorp och Fluxenen voro *Carex pauciflora* och *Trichophorum alp.* allmänna. *Potamogeton crispus* i sjön Flen ymnig med *lucens*, *natans* och *perfoliatus*, *Pyrola minor* och *chlorantha* deromkring. Vid Buskebo: *Ribes alpinum*, *Campanula Cervicaria*, *Lathyrus heteroph.* ymnig, *Platanthera chlor.* h. o. d. *Camelina sativa* t. a.

Från Pauliström fortsattes resan vidare i norr till Böle, hvarifrån vi straxt begåfvo oss ut på excursioner sedan vi deromkring upptecknat *Polygonum viviparum*, *Cirsium heteroph.* och *Lathyrus heteroph.* såsom allmänna. — Emellan Böle och Hult var endast Gran och Tall, hvarest *Goodyera* och *Corallorhiza* ej voro sparsamma. Här voro ock många och vackra ängar, alltid löfträdbevuxna, med *Paris*, *Melica nutans*, *Platanthera chlor.*, *Hieracia Pilosellæ* etc. S. om Sjögelö togs *Betula nana* i en mosse teml. ymnig på kring 12 qv. alnars rymd. Här i dalsänkningarne, som synnerligast bestå af sand, var rätt intet vidare att finna, ty det är hufvudsakligen i höjdernas svartmylla, som något kunde växa. Vid Marianalund antecknades *Anthyllis*, *Berberis* sparsam, *Veronica arv.* och *agr.*, ett exemplar af *Alchemilla Aphanes* på en sandbacke. — Till Ulfvedal var trakten steril och skogig af Gran, men der var vacker Björkskog och vida åkerfält, som fortsattes i omvexling med Eklundar och Tallskog nedåt Saxmåla och Böle. — Vi gjorde härifrån en utflykt till Brusaholms bruk i Jönköpings län. Här växte *Potentilla norvegica* vid Snuggarp, *Sedum album* flerstädes, *Oenothera biennis* i Qvarnängen, *Brassica Napus* ej sparsam på

en backe vid torpet Nöden, *Anthyllis*, *Thesium* och *Berberis* allmänna. Jag sökte förgäfvad den flygtiga *Geranium bohemicum*, som enligt Stud. O. Sjögren är tagen i Karlstorp's äng. *Pyrola umbellata* och *Monotropa* finnas öfverallt i skogarne här. — Nuvarande egaren af Brusaholm Hr Bergmästaren Sjögren hade sökt att i sin trädgård införa flera sydligare växter, men det hade aldrig velat lyckas, ty de fröso alltid straxt bort eller ock fingo de der ingen trefnad utan dogo omsider ut.

Rökulla gästgifvaregård blef den sista stationen under resan. Från Böle gick vägen mest genom vackra Tallskogar, uppföre ofantliga backar, stundom genom vidare slätter och stora åkerfält. I Hässelby socken gingo tvenne höga, dels kala och dels skogbevuxna bergåsar parallelt på ömse sidor om vägen och med en å emellan sig. Pelarne och Rumskulla socknar, vester om Stångån, äro belägna på det höga landet, som sedan emot Jönköpings län allt mera tilltager. Pelarne socken är af alla högst belägen och till hvilken man på tre sidor måste resa uppföre höga backar, så att den synes ligga minst 50 fot högre än de närgränsande. Genom dessa härader gå dessutom flera andra åsar, såsom en som genom sin höjd skiljer det norra och södra landet och går ifrån Rumskulla utmed Pelarne åt Wimmerby socken, hvarigenom synes huru betydlig Sefvede härads höjd är emot de sidländtare Asbolands och Tunaläns.

Från Böle till Rökulla voro *Viola mirab.*, *Polygonum Hydrop.*, *Hieracium umb.* och *fallax* m. fl. allmänna. — Vid Hult voro vackra ängar med Björk- och Asplundar. Emellan Hult och Rumskulla växte *Ribes alp.*, *Campanula patula* några få exemplar. På Rumskulla kyrkogård: *Linaria*, *Turritis*, *Silene inflata* (ymniga), *Geranium pusillum*, *Barbarea vulg.* (vid bron, som vid Rumskulla går öfver ån), *Polygonum vivip.* och *Platanthera chlor.* allmänna. — Norr här om, ända till Östgöthagränsen, var endast Granskogar. — I Pelarne socken togs *Geranium molle* vid Comministerbostället på en bergvägg, *Potamogeton rufescens* flerst. och enligt berättelse växer *Hedera* vid Edstorp och *Lathræa* vid Månstorp. — Pelarne socken är utmärkt genom sin rikedom på *Körsbär*.

— Öfverallt i ängarne från närmaste socknarne vid Kalmar var godt förråd på *Arnica*, *Trollius*, *Gymnadenia*, på hvilken insekter ofta hade afbitit alla sporiarne att de voro kortare än fruktämnet och sylrika sedan de hopklibbat dem, så att man lätt kunde i hast taga den för odoratissima; *Sanicula* ej sparsam. — *Verbascum nigrum* och *Thapsus* voro lika allmänna, *Hydrocharis* sparsam och *Nuphar* allmännare än *Nymphæa*. Fortsättn.

Strödda Underrättelser.

1. Svenska Foderväxter, utgifna af J. Bjurzon. Första Häftet.

I likhet med framlidne Candidaten S. J. Lindgren har Herr J. Bjurzon utgifvit Svenska Foderväxter i torrade exemplar. Första häftet har kommit oss tillhanda, innehållande 25 numror, memligen:

1. <i>Phalaris arundinacea</i> L.	13. <i>Festuca elatior</i> L.
2. <i>Dactylis glomerata</i> L.	14. <i>Bromus mollis</i> L.
3. <i>Calamagrostis lanceolata</i>	15. — <i>tectorum</i> L.
Roth.	16. <i>Holcus lanatus</i> L.
4. — <i>stricta</i> Hn.	17. <i>Avena pubescens</i> L.
5. — <i>Halleriana</i> DC.	18. <i>Cynosurus cristatus</i> L.
6. <i>Molinia coerulea</i> Mönch.	19. <i>Lolium arvense</i> Schrad.
7. <i>Poa trivialis</i> L.	20. — <i>temulentum</i> L.
8. — <i>pratensis</i> L.	21. <i>Vicia sylvatica</i> L.
9. — <i>annua</i> L.	22. — <i>Cracca</i> L.
10. <i>Festuca ovina</i> L.	23. — <i>villosa</i> Roth.
11. — <i>rubra</i> L.	24. — <i>sativa</i> L.
12. — <i>aspera</i> MK.	25. <i>Lathyrus pratensis</i> L.

Växterna äro ganska väl prässade och uppfästade.

I några af de fascikel-exemplar vi haft tillfälle se felas *Phalaris arundinacea*, *Dactylis glomerata*, *Festuca rubra*, *aspera* och *elatior*, men ersättas till en del af andra, såsom *Molinia maxima*, *Bromus pratensis* o. s. v. De af oss genomsedda exemplaren af detta häfte synas der-

före varit beredda innan tillräckligt förråd af växter hunnit insamlas. Då Hr Bjurzon nyligen af Statsmedlen fått sig tillagde 100 R:dr B:ko såsom understöd för utgifvandet af ifrågavarande exsiccatsamling, torde man kunna hoppas, att de följande häftena, äfvensom hädanester upplagda exemplar af första häftet, blifva om möjligt med ännu större omsorg beredda än det nu anmälda. För att lätta öfversigten af häftenas innehåll få vi tillstyrka, att en förteckning öfver i häftet upptagne växter får plats på baksidan af omslaget. Likaledes är det af vigt, att hvarje exemplar af samma häfte kommer att innehålla samma växtarter, emedan det eljest lätt kan hända, att en köpare får samma växt i olika häften, men deremot kommer att sakna andra som borde finnas.

Är en foderväxtsamling någorlunda komplett och de torra växterna så väl conserverade, att de äfven af ovana personer kunna igenkännas och jmföras med lefvande växter, så skall tvifvelsutän hvarje landtbrukare, som önskar blifva bekant med de gräs, som utgöra hans ängar och att skilja de goda slagen från de dåliga, hafva mycken nytta och ledning af en dylik samling. Vi förorda till följd deraf ett snart fortsättande af Hr Bjurzons exsiccatsamling.

Th—s.

2. Om Botaniska Notiser för nästkommande år.

Då Botaniska Notiser, genom Magister N. J. Anderssons verldsomseglingresa, blifvit i saknad af utgifvare, men jag, i likhet med hvar och en annan, som verkligt nitälskar för botaniska kunskapers allmänna spridande inom fäderneslandet, ansett det vara en förlust för botanikens yngre vänner och idkare, om detta behöfliga föreringsband dem emellan skulle upphöra att finnas, så har jag vändt mig till flere af mina botaniska vänner och sökt öfvertala dem, den ena efter den andra, att åtaga sig utgifvandet af dessa Notiser under följande år. Jag trodde mig ega skyldighet att på detta sätt verka för deras fortsättande, bland annat derföre, att jag under en stor del af de båda sista åren, under utgifvarens resor, ombesörjt

Notisernas utgifvande och äfven nu har detta på mitt ansvar; men de vänner jag vändt mig till hafva, ledsamt nog, icke låtit öfvertala sig, några af uppgifven brist på tid, andra af föreburen bristande förmåga, utan i stället, i motsatts till hvad jag önskat och finner vara billigt, samtligen förklarar, att de ansågo just mig ega den största skyldigheten att öfvertaga utgifvandet, då jag förut så länge, som ofvan nämndes, haft detta bestyr. Då redigerandet af Botaniska Notiser är ett ganska drygt onus, serdeles som det är förenadt med pekuniera uppoffringar, skulle jag, enligt mitt omdöme, genom deråt redan egnad tid och möda, rättvisligen kunna anses nu fullgjort, hvad på min lott bordt komma, heldst samma skäl för afslag, som ofvannämnde botaniska vänner föreburit, borde vara i lika hög grad gällande för mig, emedan de äro verkliga; men då ett längre disputerande om, hvilken skyldigheten med rätta tillkommer, troligtvis skulle leda derhän, att tiden förflyter, utan åsystadt resultat, så har jag, ehuru med ärligt erkännande af min ringa förmåga, och under förhoppning att någon lämpligare utgifvare måtte för de följande åren framträda, beslutit att ombesörja Notisernas utgifvande under år 1852, efter i det närmaste samma plan som hittills.

Jag tror mig icke behöfva upprepa, hvad vi alla veta, nemligen att Botaniska Notiser blifvit nästan ounbärliga för oss yngre, eller erinra om den saknad, som gaf sig tillkänna, då Adjunkten Lindblom, Notisernas första och mest nitiska utgifvare, år 1846, för inträffad, olycksbringande sjuklighet, nödgades upphöra med deras fortsättande. Likaledes känna vi säkerligen alla huru många upplysningar vi dagligen nödgas hemta ur Notisernas årgångar. De utgöra den Skandinaviska botanikens årsböcker, hvilkas upphörande skulle i hög grad både bevisa och bidraga till vetenskapens aftynande inom Skandinavien. Att utgifningen ständigt förorsakat ekonomisk förlust beror helt och hållet på landets ringa folknummer, ty antalet af botanisterna i proportion till de öfriga innevånarne i landet är ingalunda mindre än i det öfriga Europa, tvärtom större. Dock kan jag icke vid detta tillfälle underlåta att uppmana alla vänner af växtkunsk-

pen, att efter sin förmåga understödja företaget. Vi äro så många inom landet, att mycket icke bör komma på hvar och en, blott ingen undandraget sig helt och hållet. Äfven för verkliga nybörjare anser jag Notisernas läsande nyttigt. De förhålla sig till de botaniska läroböckerna som sällskapslifvet till skolan. Hvilken medgifver icke nyttan af skolgossens åhörande af de äldres städade samtal? Om äfven ett och annat skulle der förekomma, som går öfver hans fattningsförmåga för tillfället, så uppfångas dock mycket, och han skall bemöda sig om, att snart uppnå den ståndpunkt, då han förstår hvad han hör och läser. — I öfrigt får jag hänvisa till den anmälan, som förekommer i början af årgången 1849.

För att i någon mån minska omkostnaderna för Notisernas redigerande och distribuerande har jag beslutit att inbespara den utgift, som hittills varit en följd af numrornas utdelande genom bokhandeln. Jag ämnar sålunda tillsända de utom hufvudstaden boende prenumeranterna sina numror månadligen med posten, så snart de utkommit. Till följd deraf torde prenumerationsmedlen insändas till undertecknad i bref, med prenumerantens namn och adress tydligt utsatta. I Stockholm boende prenumeranter behagade låta anteckna sig på mitt apothek »Korpen» vid Stortorget, då numrorna kunna, om så önskas, hemsändas enligt uppgifven adress.

Stockholm i November 1851.

K. Fr. Thedenius,
Apothekare i Stockholm.

På NYA BOTANISKA NOTISER, som för nästa år utgifvas med ett ark i månaden, emottager Apothekaren K. Fr. Thedenius i Stockholm prenumeration med 2 R:dr B:ko för hela årgången. Han ombesörjer numrornas ordentliga utdelning med posten eller kringsändande till de prenumeranter, som bo uti hufvudstaden, då så önskas och fullständig adress uppgifves.